

YHTEISTYÖSSÄ ITÄMEREN HYVÄKSI

Itämerihaaste yhteistyökumppanien silmin

Itämerihaaste aktivoi Itämeri-myönteisiä toimenpiteitä ja ylläpitää keskustelua meren suojelutyöstä. Kumppanien mukaan tuloksena on uusia yhteistyötapoja verkoston sisällä ja muiden toimijoiden kanssa. Itämerihaastetta arvioiva opinnäytetyö valmistui alkuvuonna 2011.

Kesällä 2009 oli Itämerihaasteen työryhmässä itse-tutkiskelun paikka. Työtä oli tehty muutama vuosi ja hyviä kumppaneita saatu merkittävä määrä. Oli tarve rakentaa ja tarjota yhä vahvempaa lisäarvoa työhön sitoutuneille organisaatioille. Päätettiin aloittaa pitkäjänteinen strategiatyö, jonka pohjaksi tarvittiin selvitys siitä, mitä yhteistyökumppanit verkoston toiminnasta ajattelevat.

Itämerihaasteen arviointi suoritettiin tilauksesta Turun ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä vuosina 2010–2011. Luonnonvara- ja ympäristöalan opiskelija *Janette Leppäsen* työn tarkoituksena oli arvioida Itämerihaaste-kampanjan onnistumista siihen osallistuvien organisaatioiden näkökulmasta ja antaa Itämerihaasteen ohjaus- ja työryhmälle uusia näkökulmia toiminnan kehittämiseen. Arviointityön kohderyhmän muodostivat Itämerihaasteeseen vuosina 2007–2009 liittyneet suomalaiset toimijat. Arviointi suoritettiin kyselylomakkeella ja haastatteluilla. Kyselyyn vastasi 57 organisaatiota, joista yhdeksää haastateltiin erikseen.

Itämeri-toimenpideohjelman laatiminen

Itämerihaasteen ydinajatus on, että kukin organisaatio Itämerihaasteen vastaanottaessaan sitoutuu arvioimaan omaa toimintaansa ja muotoilemaan sen pohjalta oman Itämeri-toimenpideohjelmansa. Toimenpideohjelma on vapaamuotoinen selvitys siitä, mitä vapaaehtoisia ja konkreettisia vesiensuojelutoimia kyseinen organisaatio alkaa toteuttaa. Toimenpiteet voivat olla yksityiskohtaisia, paikallisia, kansainvälisiä, investointeja tai taloudellista panostusta vaatimattomia strategisten ajatusmallien muutoksia.

Itämerihaasteen aloitteentekijöiden, Turun ja Helsingin kaupunkien, ja muiden mukaan tulleiden organisaatioiden toimenpiteet on Itämerihaasteessa ryhmitelty yläteemoihin¹, joiden tarkoitus on auttaa uusia organisaatioita toimenpideohjelmatyössä. Suurin osa Itämerihaasteeseen mukaan tulleista organisaatioista onkin arvioinnin perusteella löytänyt itselleen sopivan toimenpideteeman tai -teemoja melko vaivattomasti.

¹ Teemat ovat: 1) pistekuormituksen vähentäminen, 2) haja-kuormituksen vähentäminen (maatalous ja haja-asutus), 3) pilaantuneiden sedimenttien ruoppaus, 4) laivaliikenteen ja veneilyn päästöjen vähentäminen, 5) kansainvälinen yhteis-työ, 6) tutkimushankkeet ja professuurin perustaminen, 7) Saaristomeren Suojelurahaston perustaminen, 8) tietoisuuden lisääminen Itämeren tilasta, ja vuonna 2011 lisätty 9) öljyntorjuntavalmiuden kehittäminen.

Ongelmia on kohdannut osa sisämaan kunnista, jotka kyselyn mukaan kokevat omat mahdollisuutensa toteuttaa edellämainittuja teemoja haastavaksi. Itämerihaasteelta toivottiinkin, että toimenpiteemoja laajennettaisiin käsittelemään ylempänä valuma-alueella tapahtuvien toimintojen vaikutuksia vesistöjen ja sitä kautta Itämeren tilaan. Osa yhdistyksistä ja oppilaitoksista puolestaan pitää jaottelun rakennetta itselleen suppeana ja kokee, että heitä koskee lähes ainoastaan tietoisuuden lisäämisen teema. He toivoivat kansantajuisempia otsikoiteja, jotka olisivat helpommin sovellettavissa pienillä resursseilla.

Itämerihaasteen työryhmä tiedostaa kyseiset ongelmat ja tulee arvioimaan toimenpideryhmittelyjen rakentamista yläteemojen alle. Työryhmä kuitenkin näkee, että jo yhden teeman toteuttaminen kullekin toimijalle sopivalla toimenpiteellä on arvokasta Itämeri-työtä eikä voimavarojen rajaamisen tai keskittämisen tehokkuutta pidä aliarvioida, eikä siksi näe koko teemarakenteen uudelleen muokkaamista tarpeellisenä. Työryhmä toivoo kuitenkin jatkossa pystyvänsä kirjoittamaan selkeämmin materiaaleihinsa myös sisämaan vesistötoimenpiteiden merkittävydestä ja vaikutuksista. Samalla muistutetaan, että malliteemojen tarkoitus on toimia vain ohjeena ja kukin toimija voi toteuttaa Itämeri-työtään itselleen parhaaksi katsomallaan tavalla.

Ne organisaatiot, jotka ovat löytäneet Itämeri-työlleen sopivan teeman, ovat usein kohdanneet seuraavaksi vähäisten aika- ja raharesurssien ongelman. Resurssipula onkin yksi keskeisimmistä ongelmista, joka nousi esille sekä kyselyvastauksissa että haastatteluissa. Se, kuinka merkittävänä resurssiongelmaa pidettiin, riippunee taas siitä, kuinka hyvin Itämeri-toimenpiteet on saatu osaksi organisaation normaalitoimintaa. Kaikesta huolimatta organisaatioiden toimenpideohjelmiin lopulta valittujen toimenpiteiden suunnittelu ja aikataulutus näytti kyselyn mukaan sujuneen joko kohtalaisesti tai hyvin.

Yhteistyö Itämerihaasteen verkostossa

Itämerihaasteen tavoite on tarjota mukana oleville organisaatioille viestintäapua, yhteyksiä muihin Itämerestä kiinnostuneihin toimijoihin, tietoa tapahtumista

sekä erilaisia materiaaleja Itämeri-työn tueksi. Itämerihaaste on myös käytettävissä kumppanina tapahtumajärjestämisessä ja projektipartnereita etsittäessä.

Mukaan liittyneet organisaatiot ovat tehdyin arvion mukaan pääosin tyytyväisiä Itämerihaaste-organisaation toimintaan. Valtaosa vastanneista kokee yhteistyön olevan joko onnistunutta tai osittain onnistunutta. Yli puolet vastanneista organisaatioista on myös hyödyntänyt Itämerihaastetta esimerkiksi omassa verkostoitumisessaan ja imagonsa rakentamisessa. Itämerihaasteessa mukana oleminen on ollut organisaatioissa konkreettisesti näkyvissä niiden verkkosivuilla ja erilaisten tiedotuksellisten toimenpiteiden kautta. Itämeri-toiminnasta on tiedotettu organisaatioiden sisällä ja henkilökuntaa on osallistettu Itämeri-toimenpideohjelman laatimisessa.

Monet organisaatiot olisivat valmiita kasvattamaan yhteistyön määrää, sillä Itämerihaasteessa tehtävän yhteistyön koetaan mahdollistavan toimenpiteitä, joihin yksittäisellä organisaatioilla ei muuten ole resursseja. Yhteisten tilaisuuksien järjestäminen, yhteisten projektien valmistelu ja yhteisen tiedottamisen kehittäminen ovat kannatetuimpia yhteistyömuotoja. Uusia ehdotuksia yhteistyön kehittämiseksi olivat tavoitteiden ja toimenpiteiden yhteensovittaminen ja tiedon tuottaminen omaan toimialaan liittyvissä asioissa.

E erityisen tärkeäksi kumppanit kokevat kyselyn perusteella verkostoitumismahdollisuudet muiden Itämerihaaste-organisaatioiden kanssa osaamisen ja tiedon välittämiseksi. He toivovat lisää verkostoitumisen mahdollisuuksia, toisin sanoen suoria kontaktimahdollisuuksia verkoston sisällä ja apua yhteistyön koordinoinnin järjestämiseen. Itämerihaasteen kumppanijoukon nyt painottuessa julkiselle sektorille ja yhdistyksiin moni piti tärkeänä saada lisää yrityksiä mukaan toimintaan.

Vapaaehtoisuus voimavarana

Itämerihaasteen ydin on vapaaehtoisuus. Vapaaehtoisuus tuo liikkumavaraa ja asettaa matalan kynnyksen tulla mukaan. Se tuo myös omat vaikeutensa: Itämerihaaste ei voi, eikä halua, kiristää tai pakottaa kumppaneitaan Itämeri-työssä. Vapaaehtoistyö kuitenkin

jää helposti kiireessä organisaatioiden primääriyön jalkoihin, minkä vuoksi toimivan seurannan järjestäminen vaatii luovuutta ja aivan uusien helppokäyttöisten toimintamallien rakentamista.

Vapaaehtoisuuden lisäksi Itämerihaasteen vahvuudeksi nähtiin osallistuvien organisaatioiden mahdollisuus osallistua toimintaan omalla tavallaan, ilman ennalta asetettuja kriteerejä tai hintalappuja. Kynnys lähteä mukaan työhön on matala kun jokainen, pieninkin toimenpide, on arvostettu ja kaikki toimijat ovat verkostossa samantarvoisia.

Vapaaehtoisia toimintamalleja on Suomessa lukemattomia ja Itämeri-toimijoita monia. Tavoite on toki kaikilla sama, jolloin varsinaista kilpailutilannetta ei tulisi syntyä. Kukin haluaa kuitenkin olla tunnettu omasta työstään ja massasta erottuminen voi olla hankalaa. Tärkeää onkin viestinnän keinojen käyttäminen näkyvyyden lisäämiseksi ja oman toiminnan tehostamiseksi. Edelleen, yhteistyöverkoston toimivan Itämerihaasteen näkyvyyden ja tunnettavuuden lisääntyessä myös organisaatiot näkevät mukana olemisen yhä hyödyllisemmäksi.

Itämerihaasteen työryhmä tulee syksyn 2011 aikana aloittamaan strategiatyössään toisen vaiheen, jossa se syventyy oman toimintamallinsa ja brändinsä rakentamiseen. Samalla tartumme myös seurantatyöhön. Uskomme vakaasti, että yhdessä kumppaniemme kanssa meillä on käsissämme valtava voimavara, jonka saamme yhteistyössä kanavoitua yhä tehokkaammalle uralle.

Kehittyvä verkosto tuo tukea ja tietoa

Opinnäytetyön tulosten mukaan Itämerihaaste-kampanjaan oltiin pääosin tyytyväisiä. Haastekampanjaan oli liittynyt työn valmistuessa yli 170 organisaatiota ja sillä koetaan olevan myönteinen vaikutus niin organisaatioiden omiin Itämeri-myönteisten toimien toteuttamiseen kuin myös Itämeren tilan parantamiseen. Itämerihaaste-kampanja koettiin tärkeäksi sen mahdollistaman verkostoitumisen, yhteistyön lisäämisen sekä tiedottamisen vuoksi.

Itämerihaaste-kampanjalla on tärkeä rooli organisaati-

oiden Itämeri-myönteisten toimien aktivoimisessa, aiheen esille tuomisessa ja ylläpitämisessä. Organisaatioissa on Itämerihaaste-kampanjan tuloksena syntynyt uusia toimintatapoja esimerkiksi yhteistyön kehittämisessä eri toimijoiden välillä sekä verkostoitumisessa muiden toimijoiden kanssa.

Itämerihaaste on nyt toiminut neljä vuotta. Toiminnan tässä vaiheessa ei voi vielä sanoa, tuleeko Itämerihaasteesta pysyvä osa organisaatioiden toimintaa ja jatkavatko ne pitkällä aikavälillä toimenpiteiden toteuttamista. Itämerihaasteen työryhmä kuitenkin toivoo, että tieto Itämerihaasteen ja sen kumppaniorganisaatioiden toiminnasta leviää eteenpäin sidosryhmille, yhteistyökumppaneille ja asiakkaille, ja näin kutsuu mukaan uusia toimijoita työhön Itämeren hyväksi.

Itämerihaaste kiittää kaikkia opinnäytetyön kyselyyn ja haastaatteluihin vastanneita kumppaneitaan työhön osallistumisesta. Erityiskiitos Janette Leppäselle erinomaisesti toteutetusta työstä!

www.itamerihaaste.net

7.7.2011